

Í átt að hringrásarhagkerfinu

Rafrænn kynningar- og umræðufundur fyrir kjörna fulltrúa aðildarsveitarfélaga SSH,
Netheimum 24. september 2021

Úrgangsmál á krossgötum

Hvert liggur leiðin og hvað þarf til?

environice

Stefán Gíslason

Environice

Hvanneyri

<http://www.environice.is>
stefan@environice.is

Innihald

1. Svipmyndir úr fortíðinni
2. Hvert liggur leiðin?
3. Hvað þarf til? (Dæmi)
4. Meginniðurstaða

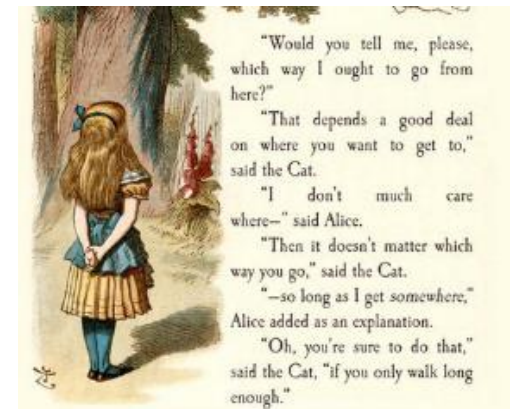
Svipmyndir úr fortíðinni

Hvar á að spila vörnina?

Baráttan við sorpið er varnarbarátta, og fram til þessa höfum við kosið að spila vörnina aftarlega. En er ekki sagt að sókn sé besta vörnin? Væri ekki ráð að spila vörnina framar?

Fundur um umhverfismál sveitarfélaga.
Ísafjörður 26. maí 1993.

- Um 1990: Fyrstu tilraunaverkefnið í söfnun og meðhöndlun lífræns úrgangs
- 1996 (eða þar um bil): „Fráleitt að urða lífrænan úrgang í eina landinu í Vestur-Evrópu sem glímir við alvarlega eyðimerkurmyndun“
- Um svipað leyti: „Úrgangur er hráefni á villigötum“
- Samantekt:
 - Við stóðum á krossgötum í upphafi 10. áratugarins
 - „We got somewhere“
 - Við stöndum enn á krossgötum
 - Þetta eru að einhverju leyti sömu krossgötur, en nú hljótum við að hafa lært eitthvað

Dæmi um ráðaleysið í fortíðinni

Skýrsla um eyðingu dýraleifa

Skýrsla til landbúnaðarráðherra
apríl 2004

Hvert liggur leiðin?

- Í átt að hringrásarhagkerfi
- Vitum nokkurn veginn hvar eða hvernig áfangastaðurinn er
- En við komust ekki þangað án þess að taka ákvarðanir!

Hvað þarf til?

(Varúð: Eldgömul glæra)!

- Flokka úrganginn rétt?
 - Vissulega mikilvægt
- En úrgangsstigið er samt bara „banalegan“ !
 - (Svleiðis ævisaga væri lítið spennandi) 😊
- Koma í veg fyrir að úrgangur verði til?
 - Spilum vörnina framar
 - Ákvörðunin um kaup eða ekkikaup er sú mikilvægasta!

Hvað þarf til?

(örlítið nýrri glæra)

- Kjörnir fulltrúar EIGA að móta stefnuna
- Nota tiltæk stjórnþæki
 - Boð og bönn
 - Hagrænir hvatar
 - Upplýsingar
- Sum þessara stjórnþækja eru í höndum ríkisvaldsins
 - Lög og reglugerðir
 - Stefna ráðherra
 - Skattar
- Önnur í höndum sveitarstjórna
 - Svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs
 - Samþykkt um meðhöndlun úrgangs
 - Gjaldskrár

Gjaldtaka

- Skyldur sveitarfélaga skv. breyttum lögum nr. 55/2003:
 - Skylt að „innheimta gjald sem næst raunkostnaði við viðkomandi þjónustu, svo sem með því að miða gjaldið við magn úrgangs, gerð úrgangs, losunartíðni, frágang úrgangs og aðra þætti sem áhrif hafa á kostnað við meðhöndlun úrgangs viðkomandi aðila“
 - Sveitarfélagi og byggðasamlagi er þó heimilt að færa innheimtu gjalda á milli úrgangsflokka í því skyni að stuðla að markmiðum laga þessara.
 - Jafnframt er sveitarfélagi heimilt að ákveða gjaldið sem fast gjald á hverja fasteignareiningu til þess að innheimta allt að 25% af heildarkostnaði sveitarfélagsins
- Áform ríkisvaldsins skv. stefnu ráðherra og aðgerðaáætlun í loftslagsmálum:
 - „Lagður verður skattur á urðun almenns úrgangs“

Viðbrögð sveitarfélaga (dæmi)

- Tregða til að finna aðrar leiðir til álagningar en fast gjald á hverja fasteignareiningu
- Almenn andstaða við urðunarskatt
- Gjaldskrár urðunarstaða (sem reknir eru af sveitarfélögum, byggðasamlögum og öðrum fyrirtækjum í eigu sveitarfélaga) hafa til skamms tíma boðið upp á mun lægri móttökugjöld en endurvinnslustöðvar fyrir m.a. endurvinnanlegan sláturúrgang
- Hvers vegna?
 - Skammtímasjónarmið
 - Við erum nokkuð góð í að reikna „kostnaðinn við að gera það“,
 - en frekar léleg í að reikna „kostnaðinn við að gera það ekki“
 - Almenn andstaða við vendi?
 - Tregða ríkisins til að eyrnamerkja tekjustofna

Mikilvægi samvinnunnar

- Fyrst og fremst samstarfsverkefni ríkis og sveitarfélaga
- Ætti ekki að vera þannig að ríkið kynni áform um breytingar og sveitarfélögin beiti sér gegn þeim – og að þannig líði árin
- Fulltrúar beggja aðila vita hvað þarf að gera
- Sameiginlegt viðfangsefni krefst sameiginlegra lausna
- Sjálfsagt að hafa samráð við almenning og atvinnulífið, en samt eru það stjórnvöldin sem ElGA að setja rammann
- **Og svo þarf líka „að spila vörnina framar“!**

Meginniðurstaða

1. Fortíðin er liðin og henni getum við ekki breytt
2. Við vitum hvert við þurfum að fara og þess vegna er ...:

Bjart framundan

